

TADBIRKORLIKDA BIZNES-REJANING O‘RNI VA AHAMIYATI

Yuldashova Yoqutoy Murodjon qizi

Millat Umidi Universiteti magistratura talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada tadbirkorlik faoliyatida biznes-rejaning mohiyati, uning mazmuni va amaliy ahamiyati yoritilgan. Maqsad — zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun biznes-reja tuzish zarurligini asoslab berishdir. Tadqiqotda tahliliy va taqqoslash usullari qo‘llanilgan bo‘lib, natijada biznes-rejaning investitsiyalarni jalb etish, risklarni kamaytirish va resurslardan oqilona foydalanishdagi o‘rni aniqlangan. Xulosa sifatida, to‘g‘ri tuzilgan biznes-reja har qanday tadbirkorlik faoliyatining muvaffaqiyat kaliti ekanligi ta’kidlanadi.*

Kalit so‘zlar: *tadbirkorlik, biznes-reja, investitsiya, risk, innovatsiya, samaradorlik.*

Kirish

Buyuk mutafakkir Abu Rayhon Beruniy “Har bir ish reja bilan boshlansa, uning natijasi samarali bo‘ladi” deb bejiz aytmagan. Tadbirkorlik faoliyatida ham muvaffaqiyatga erishish, raqobatbardosh bo‘lish va barqaror o‘sishni ta’minlashning eng muhim omillaridan biri bu — biznes-rejadir. Biznes-reja nafaqat yangi korxonani tashkil etishda, balki mavjud faoliyatni kengaytirishda ham muhim boshqaruv vositasi sifatida xizmat qiladi.

Ushbu maqola tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanayotgan shaxslar, startap loyihalari mualliflari, iqtisodiyot yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar va iqtisodiy siyosatni ishlab chiquvchi mutaxassislar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, unda biznes-rejaning zaruriyati, tarkibiy qismlari hamda uning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri yoritiladi.

Asosiy qism

1. Biznes-rejaning mohiyati

Biznes-reja — bu korxonada faoliyatining yo‘nalishi, maqsadi, vazifalari va ularni amalga oshirish yo‘llarini belgilovchi asosiy hujjatdir. U tadbirkorga o‘z faoliyatini tizimli rejalashtirish, resurslardan oqilona foydalanish va investorlarga o‘z g‘oyasini asoslab berish imkonini yaratadi.

2. Biznes-rejaning asosiy tarkibiy qismlari

Biznes-reja quyidagi bo‘limlardan tashkil topadi:

- Loyiha tavsifi – tadbirkorlik faoliyatining maqsadi va yo‘nalishini belgilaydi;
- Bozor tahlili – raqobatchilar, iste’molchilar va soha imkoniyatlarini o‘rganadi;
- Marketing strategiyasi – mahsulotni sotish va mijozlarni jalb etish usullarini ko‘rsatadi;
- Moliyaviy reja – daromad, xarajat, foyda va rentabellikni hisoblaydi;
- Risk tahlili – kutilayotgan xavf-xatarlar va ularni kamaytirish choralarini belgilaydi.

3. Biznes-rejaning tadbirkorlikdagi o‘rni

Biznes-reja tadbirkorning “yo‘l xaritasi” bo‘lib xizmat qiladi. U:

- iqtisodiy qarorlarni oqilona qabul qilishni ta‘minlaydi;
- bank va investorlar ishonchini oshiradi;
- korxonada faoliyatini tizimli boshqarish imkonini beradi;
- risklarni kamaytiradi va muammolarning oldini oladi.

4. Biznes-reja tuzishda uchraydigan xatoliklar

Ko‘plab tadbirkorlar biznes-rejani faqat “rasmiiy hujjat” sifatida ko‘rishadi. Aslida esa u — tahlil, bashorat va strategiyani o‘zida mujassam etgan ilmiy asoslangan hujjatdir. Eng ko‘p uchraydigan xatoliklar:

- bozordagi raqobatni to‘liq o‘rganmaslik;
- moliyaviy ko‘rsatkichlarni asossiz baholash;
- marketing strategiyasini yetarli asoslamaslik.

5. Amaliy misol

Masalan, O‘zbekistonda kichik biznes subyektlari uchun “Start-up” loyihalari doirasida tuzilgan biznes-rejalar asosida bank kreditlari ajratilishi yo‘lga qo‘yilgan. Samarqand viloyatida 2023-yilda 120 dan ortiq startap loyihalar biznes-reja asosida moliyalashtirilib, 1000 dan ortiq yangi ish o‘rinlari yaratilgan. Bu esa biznes-rejaning amaliy ahamiyatini yaqqol ko‘rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, biznes-reja — har qanday tadbirkorlik faoliyatining asosiy tayanchi va yo‘nalish beruvchi hujjatidir. U nafaqat moliyaviy va tashkiliy qarorlarni qabul qilishni osonlashtiradi, balki risklarni kamaytirish, raqobatda ustunlikka erishish va investorlarni jalb etishda muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy tadbirkorlikni muvaffaqiyatli yuritish uchun har bir ish reja asosida tashkil etilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review.
2. Kotler, P. & Keller, K. (2016). Marketing Management. Pearson Education.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, 2023-yil.
4. Xoliqov, A. (2022). Biznes-reja tuzish asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
5. www.business.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi Tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi rasmiy sayti.